

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

Vtrum temperantia sit solum circa concupiscentias, & delectationes? 3

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

conuenientia sibi secundum naturam bestialem, ut infra dicitur †. Et ideo ex eis maxime natus est homo deturpari. Et per consequens pulchritudo maxime attribuitur temperantiæ, quæ præcipue turpitudinem hominis tollit. Et ex eadem etiam ratione honestum maxime attribuitur temperantiæ. Dicit enim Isidorus, in lib. Eym. * Honestus dicitur qui nihil habet turpitudinis. Nam honestas dicitur quasi honoris status, qui maxime consideratur in temperantiâ, quæ repellit vitia, maxime opprobriosa, ut infra dicitur †.

ARTIC. III.

Utrum temperantia sit solum circa concupiscentias & delectationes?

685
 sup. q. 21. **A**D tertium sic proceditur. Videtur, quod temperantia non sit solum circa concupiscentias, & delectationes. Dicit enim Tullius in sua Rhet. * quod temperantia est rationis in libidine, atque in alios non rectos impetus animi firma & moderata dominatio. Sed impetus animi dicuntur omnes animæ passiones. Ergo videtur, quod temperantia non sit solum circa concupiscentias & delectationes.

ad 3. ¶ 2 Præterea, Virtus est circa difficile, & bonum. Sed difficilius videtur esse temperare timorem, maxime circa pericula mortis, quam moderari concupiscentias & delectationes, quæ propter dolores, & pericula mortis contemnuntur: ut Augustinus dicit in libro 83. quæst. † Ergo videtur quod temperantiæ virtus non sit præcipue circa concupiscentias, & delectationes.

in sol. 2. ¶ 3 Præterea, Ad temperantiâ pertinet moderatio gratia, ut Ambr. dicit in 1. de offic. * Et Tullius cit in 1. de off. quod ad temperantiâ pertinet moderatio perturbatio animi, & rerum modus. Operatio autem modum ponere, non solum in concupiscentiis, & delectationibus, sed etiam in exterioribus actibus, quibuslibet exterioribus. Ergo temperantia non est solum circa concupiscentias & delectationes.

S E D contra est, quod Isidorus dicit in lib. Eym.

† a. 4. et 5
 et q. seq.
 ar. 4.
 lib. 10. in
 cap. cuius
 initium est
 humilis,
 in princ.
 illius.
 q. seq. a.
 7.

685

sup. q. 21.

a. 1. ad 1.

¶ q. 23.

a. 4. ad 3.

¶ q. 95.

a. 3. ad 2.

¶ inf. q.

147. a. 2.

ad 3. ¶

12. q. 35.

a. 6. ad 3.

¶ 3. et h.

le. 19. col.

1.

¶ in li. 2.

de inuēt.

in sol. 2.

ante fn.

lib.

† l. 83. 99.

q. 46. 10. 4.

ca. 43. in

prim. 10. 1.

Eym.
 scent
 R
 est *
 ni ra
 tus a
 ctum
 secu
 sibili
 quod
 autem
 ration
 & cor
 non r
 instru
 propr
 dum c
 condu
 lem pa
 quæ in
 apper
 pue co
 suam i
 disce
 sensibi
 tur bo
 bono
 net in
 no rat
 tione
 ca pas
 rum, s
 audaci
 nista
 quam
 in bon
 delect
 tias, q
 Eym.

Etymol. quod temperantia est, qua libido concupiscentiaque refrenatur.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est *, ad virtutem moralem pertinet conservatio boni rationis contra passiones rationi repugnantes. Motus autem passionum animæ est duplex, ut supra dictum est, cum de passionibus ageretur. Vnus quidem, secundum quod appetitus sensitivus prosequitur sensibilia, & corporalia bona. Alius autem, secundum quod refugit sensibilia, & corporalia mala. Primus autem motus appetitus sensitivi præcipue repugnat rationi per immoderantiam. Nam bona sensibilia, & corporalia secundum suam speciem considerata, non repugnant rationi, sed magis serviunt ei, sicut instrumenta, quibus ratio utitur ad consecutionem proprii finis. Repugnant autem ei præcipue, secundum quod appetitus sensitivus in ea tendit, non secundum modum rationis. Et ideo ad virtutem moralem pertinet proprie huiusmodi passiones moderari, quæ important persecutionem boni. Motus autem appetitus sensitivi refugientis mala sensibilia præcipue contrariatur rationi, non quidem secundum suam immoderantiam, sed maxime secundum suum discessum: prout scilicet aliquis refugiendo mala sensibilia & corporalia, quæ interdum concomitantur bonum rationis, per consequens discedit ab ipso bono rationis. Et ideo ad virtutem moralem pertinet in huiusmodi discessu firmitatem præstare in bono rationis. Sicut ergo virtus fortitudinis, de cuius ratione est firmitatem præstare, præcipue consistit circa passionem pertinentem ad fugam corporalium malorum, scilicet circa timorem; ex consequenti autem circa audaciam, quæ aggreditur terribilia sub spe alicuius boni: ita etiam temperantia, quæ importat moderationem quandam, præcipue consistit circa passiones tendentes in bona sensibilia, scilicet circa concupiscentiam, & delectationem: ex consequenti autem circa tristitias, quæ contingunt ex absentia talium delectationum.

Nam

q. 123. a.
1. et 2. q.
136. a. 1.
1. 2. q. 23.
art. 2.

Nam sicut audacia præsupponit terribilia, ita etiam tristitia talis prouenit ex absentia prædictarum delectationum.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum est*, cum de passionibus ageretur, passiones que pertinent ad fugam mali, præsupponunt passiones, que pertinent ad prosecutionem boni. Et passiones irascibilis que pertinent ad fugam mali, præsupponunt passiones concupiscibilis. Et sic dum temperantia directe modificat passiones concupiscibilis tendentes in bonum, per quamdam consequentiam modificat omnes alias passiones, in quantum ad moderantiam priorum passionum sequitur moderantiam posteriorum. Qui enim non immoderate concupiscit, consequens est ut moderate speret, & moderate de absentia concupiscibilium tristetur.

Ad secundum dicendum, quod concupiscentia importat impetum quemdam appetitus in delectabile, qui indiget refrenatione: quod pertinet ad temperantiam. Sed timor importat retractionem quantum ad animi ab aliquibus malis: contra quod indiget humani animi firmitate, quam præstat fortitudo. Et ideo temperantia proprie est circa concupiscentias; fortitudo circa timores.

Ad tertium dicendum, quod exteriores actus procedunt ab interioribus anime passionibus. Et ideo moderatio eorum dependet a moderacione interiorum passionum.

ARTIC. IV.

Virum temperantia sit solum circa concupiscentias, & delectationes tactus?

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod temperantia non solum sit circa concupiscentias, & delectationes tactus. Dicit enim Augustinus in libro de moribus Eccl. quod munus temperantie est in cohercendis, sedandisque cupiditatibus, quibus vertimur in ea que nos auertunt a legibus Dei, & a fructu bonitatis eius. Et post pauca subdit, quod officium temperantie

8.2.9.25
8.1.2
686
1 p 4.59.
a 4 ad 3
61. ar. 2.
cor 3.
d 22 q 2
ar. 2 q 2.
6.4. dis.
49. qu. 3.
a. 5. q. 2.
co. et vir.
q. 1. a. 12
ad 23. 6.
26.
*c. 19. cir
ca princ.
t. 1.

tia e
dem
stati
conc
quæ
milit
glori
quod
temp
lectat
le qu
temp
parui
lectat
sione
circa
tur ca
tutis
se vni
terian
iores
de pa
cupis
dunt
curio
lus se
dij se
ranti
pria
nes d
tem
dis.
teria
SE